

konferens i Stockholm 20 september 2018

Barnkonventionen som svensk lag

Från ord till handling!

*Barn vet inte alltid vad som är bra för dem, men
det vet inte vuxna heller. Jag tror att man
behöver föra någon slags dialog*

Innehåll

	sid
Välkomna och inledningstalare	3
Barnkonventionen – vägen framåt	4
Barnrätt i praktiken	5
Att jobba som barnexpert i Oprat	6
Alternativ och Kompletterande Kommunikation	8
Hur kan delaktighet bli möjlig på korttids?	8
Barns delaktighet i projekt	9
RättVisat – visar vem du är	10
Information om sexuella övergrepp mot barn – med barn som experter	10
Att vara modig – om konsten att sväva i ovisshet	11
Det första jag gör när jag kommer hem.....	12

Försättsbladets bild: Mattias Gordon

Försättsbladets text: Ur boken *Respekt*, Barnombudsmannens årsrapport 2016

Folke Bernadotte Stiftelsens ordförande **Eva Nordmark** hälsade välkomna:

”Nu när Barnkonventionen blir lag är det dags att vi vuxna tar ett ordentligt kliv från ord till handling och visar att vi litar på att barn är experter på att vara barn idag, experter på barndom. Med den här konferensen vill vi stärka tilltron till barnens kompetens”.

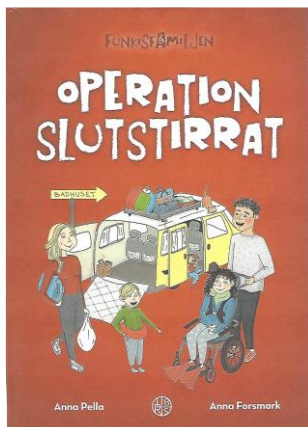
Vad är Folke Bernadotte Stiftelsen?

(eventuellt bild från filmens ingress)

Svaret på frågan fick deltagarna genom att dagens moderator Gisela Alftrén visade den alldeles färska informationsfilmen om stiftelsen. Den finns på den här länken. (länk till filmen)

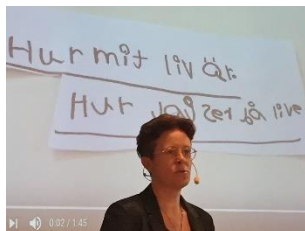
”Dom är så långa och har så bråttom”

”Dom” syftar på vuxna och de som säger detta är barn med erfarenhet av att vuxna inte lyssnar. Barnen tror att det beror på att vuxna är så långa så att de inte ser barnen. Ett annat skäl är att de inte har tid att lyssna för de har så bråttom. Detta berättar konferensens inledningstalare **Margaretha Wahlström**, Röda Korsets ordförande, från sina möten med barn i kris- och i katastrofsituationer. Hon har många års erfarenhet av humanitärt internationellt arbete. Margaretha betonar att vuxna måste skapa ett sammanhang som gör det möjligt för barn att förstå, och agera.

Alla föreläsare fick boken *Operation Slutstirrat*

Barnkonventionen – vägen framåt

Karin Sjömillä Fagerhult, jurist hos Barnombudsmannen, inledde sin föreläsning om nya barnrättslagen med hjälp av ett barns perspektiv på livet:

[Hur mitt liv är](#)

Vinster med lagen

Några av vinsterna som Karin nämnde:

- Barns rättigheter stärks, man täpper till luckor som finns. Lagar, t ex förvaltningslagen, saknar skrivningar om barns rättigheter.
- Med barnrättslagen för man in **hela** barnkonventionen vilket förstärker helheten av att rättigheterna hänger ihop. En skillnad mot hur det är nu när bara delar av konventionen finns med t ex i LSS och Socialtjänstlagen.

För att något ska hända och barns rättigheter ska få genomslag i praktiken krävs det mer än en lag poängterar Karin:

- Vilja
- Attitydförändringar
- Ökad förståelse för barns rättigheter
- Mer kunskap om vad barns rättigheter betyder i praktiken.

Vad gör BO?

Bland mycket annat har barnombudsmannen just öppnat en ny sida för barn i olika åldrar: www.minarattigheter.se. På barnombudsmannens hemsida, www.barnombudsmannen.se finns också information till vuxna om vad nya lagen innebär.

Karin citerar ur boken *Respekt* Barnombudsmannens årsrapport 2016:

Barn vet inte alltid vad som är bra för dom, men det vuxna inte heller. Jag tror att man behöver föra någon slags dialog

Justus Jonsson, jur. stud. i Karlstad – ställde frågor om nya lagen

Justus höll med Karin om att attitydförändring är nödvändig. Men hur gör barnombudsmannen för att påverka detta?

-Vi måste höja kunskapen, menade Karin som stöter på att vuxna är rädda för att prata med barn. Hon får höra undanflykter om att det är svårt att prata med barn med kommunikativ funktionsnedsättning. Eller att barn mår dåligt av att prata om traumatiska händelser de varit med om.

Justus tog upp att föräldrar har stort inflytande över sina barn och kan därför påverka eller manipulera barnen. Hur förhindrar man att det händer? Jättesvårt, svarade Karin.

-Föräldrautbildningar är viktiga och föräldrar behöver kunskap om barnkonventionen som lag.

Propositionen (Prop. 2017/18:186), regeringens förslag till riksdagen om den nya barnrättslagen, är allmänt hållen, påpekade Justus. "Men jag har hört att det ska komma en vägledning. Vilken hjälp kan jag som jurist få av denna?"

Enligt Karin handlar vägledningen om hur ett folkrättsligt instrument tolkas, till exempel hur Europadomstolen har gjort. Vägledningen är med andra ord ingen rättskälla i vanlig bemärkelse.

Barnrätt i praktiken

Malin Ekman Aldén, generaldirektör för Myndigheten för delaktighet, beskrev hur betydelsefulla hennes erfarenheter är av att ha varit ett barn med en funktionsnedsättning. Att växa upp handlar ytterst om att succesivt lära sig och få verktyg att ta makten över sitt liv. Människor har olika förutsättningar. Att ta makten över sitt liv betyder därmed olika saker. För att nå dig behöver vissa människor mycket stöd. Andra mindre.

-Justus frågade hur man ska göra för att föräldrar ska undvika att manipulera sina barn. Det handlar om att vara noggrann med vem som ska välja, menar Malin.

-Har man en funktionsnedsättning är risken stor att andra väljer åt en.

Malin tryckte på att vi måste skapa en miljö så att vi får fram barnens åsikter om vad som är barnets bästa. Inte vad vuxna tycker är barnets bästa.

Rätt till förväntningar

Det är centralt att andra har förväntningar på oss när vi växer upp. Bekymmersamt när barn med funktionsnedsättningar inte har sådana **förväntningar** på sig från sina föräldrar och andra vuxna.

Avslutningsvis hoppades Malin på att FN:s konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning ska användas när man inför den nya

barnrättslagen och vägleder i barns rättigheter i speciella situationer som barn med funktionsnedsättning kan befinna sig i.

([länk till Malins presentation](#))

Att jobba som barnexpert i Opratat.se

Blanka Finnman & Otto Runsten, barnexperter, samtalar med Lena Nyblom Malmberg

Bilden på duken förekommer i en av 18 filmer som finns i Opratat.se. Webbplatsen har vuxna och barn under tre år arbetat fram tillsammans. Blanka och Otto är två av samtliga 21 barn och ungdomar som deltagit.

Vad var det som fick Blanka att vilja vara med i projektet? För Blanka är det viktigt att man kan prata med varandra i familjer. *Jag ville gå med i projektet för att kunna hjälpa barn på rätt sätt. Hjälpa barn att prata.*

Hur jobbade vi?

Otto och Blanka berättade hur vi pratade i grupp, gjorde teater om det vi pratade om. Därefter gjorde vi filmer av det.

Otto berättade att: *Vi tog och skissade hur en film kunde vara och sen fick vi se dom och vi diskuterade vad som behövde göras om.*

Ni har berättat att ni tyckte att vi lyssnade bra på er. Hur märkte ni det, frågade Lena

Blanka märkte det på att hon inte blev avbruten utan fick prata till punkt. *Då förstår jag man att faktiskt bryr sig om vad jag säger.* Otto la till att vuxna ska låta bli att sammanfatta på en gång.

Blanka och Ottos tipsade om hur vuxna ska prata med barn på ett bra sätt:

- Prata med barn som vilken annan vuxen som helst
- Inte använda ord som barn inte förstår. Då ska vuxna förklara för barnet vad ordet betyder.
- Man ska inte se barn med funktionsnedsättning som utomjordingar.
- Fråga rakt på och linda inte in det du ska säga. Då blir det fel.

Med hjälp av Opratat.se blir det lättare att i sina familjer prata om svåra tankar och känslor, berättade **Ann-Marie Stenhammar**, projektledare för Opratat.

Det hade inte varit möjligt att göra webbplatsen utan samarbetet med barn och ungdomar, konstaterade Ann-Marie.

Drygt 160 barn, syskon, föräldrar och mor-och farföräldrar intervjuades om vad som är svårt att prata med varandra om i familjen och hur man kan göra det lättare att prata. Resultatet gestaltas i Opratats 18 filmer och 42 berättelser. På sidan finns också bilderböcker och spel om känslor för de yngsta.

([länka till Ann-Maries ppt](#))

Konferensdeltagarna minglade och tog del av utställarnas utbud
lunch under pauser

Sveriges Scoutförbund Röda Korsets ungdomsförbund och Bräcke diakoni, här representerat av RättVisat, är alla tre Folke Bernadotte stiftelsens stiftare.

Myndigheten för delaktighet

Barnombudsmannen

Stiftelsen Allmänna Barnhuset

Jessica Eriksson, kommunikationspedagog

Eftermiddagens fyra seminarier

Alternativ och Kompletterande Kommunikation

Jessica Eriksson, kommunikationspedagog

Det som är bra för en är oftast bra för alla

Alla har nytta av bildbaserade vägledningsskyltar menade Jessica Eriksson som aktivt arbetar med att göra miljön i Sundstagymnasiet, i Karlstad, begriplig och hanterbar.

På gymnasiet finns mängder av vägledningsskyltar med bildsymboler som gör det lätt att hitta och underlättar även att veta vad eller vem som befinner sig bakom en stängd dörr. Taktila skyltar och tryckbara pratknappar finns för elever som behöver det stödet. Under seminariet blev deltagarna guidade i tankarna bakom hur en bra kommunikativ miljö resulterar i en tillgänglig miljö och ett kognitivt stöd för särskoleelever. Pedagogerna på gymnasiet arbetar även med bilder och symboler i elevernas kommunikationshjälpmedel och scheman.

Jessica Eriksson är årets Folke Bernadotte Stipendiat. Hon har stor kunskap och erfarenhet av olika vägar att verka för funktionsrätt genom Alternativ och Kompletterande Kommunikation, AKK. Här hittar du [Jessicas blogg](#)

(länk till Jessicas ppt)

Hur kan delaktighet bli möjligt på korttidshem?

Ann-Marie Öhrwall, med dr. arbetsterapeut &
Eva Melin, fil dr. sjukgymnast

Föreläsarna presenterade och diskuterade om hur delaktighet i teori och praktik skulle kunna användas i korttidshem

Ann-Marie och Eva har forskat om delaktighet. De beskrev att delaktighet är en social process som uppstår, eller uteblir, mellan människor i en social situation. För att delaktighet ska bli verkligt krävs att individen tillhör sammanhanget, vill vara delaktig i situationen, har förmåga att delta och att andra i omgivningen erkänner individen som någon man vill ska vara delaktig. Det sistnämnda innebär även att situationen på ett självklart sätt anpassas till individens förmåga. För att delaktighet ska vara möjligt handlar det också om attityder och tillit, det vill säga att omgivningen ser barnet som aktör. Ann-Marie och Eva beskrev en pedagogisk modell för att öka möjligheten för barn med funktionsnedsättningar att vara delaktiga på "korttids".

Barns delaktighet i projekt

Målgruppen för projekt som finansieras av Arvsfonden ska vara aktiva i projekten, från start till slut. Projekten ska genomföras för, med och av målgruppen. Hur det ser ut när det gäller barns delaktighet beskrev

Lise-Lotte Norén, handläggare hos Arvsfonden.

Arvsfonden har förändrats i takt med samhällets syn på barn och barns delaktighet. Numera är man mycket noggrann med att barn verkligen är delaktiga i projekten. Två projekt som lyckats bra med detta är enligt Lise-Lotte:

- I projektet *Barnens kulturmiljö i Rydöbruk* har barnen bland annat deltagit vid utgrävningar tillsammans med en arkeolog. Barnen hittade betydligt fler och andra saker än vuxna. Det beror kanske på att barnen är mer uthålliga och dessutom närmare marken, funderade arkeologen.
- *Oprat.se*, som presenterades på förmiddagen, har aktivt arbetat tillsammans med barn och ungdomar när filmer och berättelser skapats till webbplatsen. Barnen har varit med under hela projektiden, i 3 år.

Men fortfarande får många projekt avslag på grund av barns låga delaktighet, och få ansökningar vänder sig till de riktigt små barnen. Oftast startar det vid 10 års åldern. Hur kommer det sig? Lise-Lotte hoppas och tror att när nu barnkonventionen blir lag kommer det att påverka Arvsfondens utveckling mot ökad delaktighet för barn i projekten. (länk till ppt)

RättVisat – visar vem du är

Johanna Björnhage & Lina Bjarnegård Carlsson, Bräcke Diakoni har skapat det digitala kommunikationspasset RättVisat!

De som arbetar med att ge stöd till personer med kommunikationssvårigheter kan ha stött på kommunikationspass i pappersform. Passet är till för att beskriva hur personen kommunicerar, visa hur personen vill bli bemött och hur miljön behöver vara för att underlätta detta. Men för att hålla pappersdokumentet aktuellt krävs mycket arbete. Nu finns en lösning! **Appen RättVisat** är ett digitalt kommunikationspass som gör att personen med kommunikationssvårigheter alltid kan ha med sig uppdaterad information om sig själv. Något som är särskilt viktigt i vid möten med ny personal eller i nya miljöer.

Johanna och Lina berättade att man med appen kan spela in film, lägga till bild och text. Det är lätt att visa hur personen låter när hen säger "nej" eller hur hen ser ut när hon menar "ja". Eller vilken skillnad det är mellan exempelvis en spänning i kroppen och en missnöjesyttring. RättVisat har tagits fram av Bräcke Diakoni i Samarbete med RBU Göteborg och Arvsfonden har finansierat. I november 2018 släpps version nummer 2.

Här hittar du mer att läsa om [RättVisat](#)

Eftermiddagens plenarföreläsningar

Information om sexuella övergrepp mot barn – med barn som experter

Åsa Landberg, handläggare,
Stiftelsen Allmänna Barnhuset

Regeringen gav Allmänna Barnhuset i uppdrag att informera barn och vuxna om sexuella övergrepp mot barn. Ett resultat är:
www.dagsattprataom.se.

Allmänna Barnhuset genomförde uppdraget tillsammans med barn och unga. Vad vill barn och unga veta och hur vill dom att vuxna ska bete sig?

40 barn och unga var med och planerade från början. De skrev digitala berättelser och blogginlägg. Barnen hade många idéer som de vuxna inte hade tänkt på. De betonade bland

hur viktigt det är att ha en kompis att prata med. Men också att det kan vara svårt att vara en sådan kompis. Flertalet barn och unga som varit utsatta berättar för någon annan, oftast jämnårig kamrat.

Alla medverkande barn och ungdomar ville ha information från skolan, men få hade fått det. Hur ska barn våga berätta när vuxen världen visar att man inte vågar prata om sexuell utsatthet? Barnröster:

Om man inte pratar om det, det är väl då som barnen tycker att det är okey liksom. Att dom inte vet att det är fel.

Barnen som medverkat tryckte på att skolpersonal behöver vägledning i hur materialet som barnen varit med och gjort kan användas.

Barnens råd till vuxna:

- Lyssna – låt det ta tid, barn måste få berätta i egen takt
- Ställ frågor, men inte allt för många
- Var lugn
- Tro på barnen
- Var personlig
- Var ärlig och håll vad du lovar och skvallra inte till lärare emellan
- Ta barn på allvar ([länk till ppt](#))

Att vara modig – om konsten att sväva i ovisshet

Elizabeth Englund, sakkunnig barnets rättigheter, Sveriges kommuner och landsting

För att möta och stärka barns rättigheter måste man våga vara modig. Och modiga vuxna växer inte på träd, konstaterade Elizabeth. Hon har i många år jobbat med barn och med barns rättigheter och vet hur modig man som vuxen måste vara för att stå på barns sida.

Tillit till barn

Vi måste ha tillit till barnen, barnen känner när vi har det. Hur tänker vi vuxna om barns förmågor? Anser vi att barn kan bidra till något som vi efterfrågar? Har vi den tilliten till barn, att de kan vara med och påverka i sina liv. Och ha viktiga saker att säga även i andra barns liv? Vår tillit är avgörande för att vi ska våga fråga barnen, konstaterade Elizabeth.

Perspektiv

Vad är det som styr en persons perspektiv? Vuxna möter barn ur våra olika funktioner, som förälder eller som professionell från olika organisationer vars uppgift är att ge barnet stöd. Vuxna har också erfarenhet av att ha varit barn, och den erfarenheten präglar oss på olika sätt när vi möter barn.

Ofta är det barnets eget perspektiv som saknas när barns behov diskuteras. Det, poängterade Elizabeth, är den stora utmaningen. Att ta med barnen själva – från början.

Barnperspektiv – är när vuxna uttalar sig hur det är för barn

Barnets perspektiv – är det som visar sig för barnet, och det förändras i takt med att barnet växer

Barnrättsperspektiv – utgår från de fyra grundläggande principerna i barnkonventionen: artiklarna 2, 3.1, 6, 12. ([länk till ppt](#))

Det första jag gör när jag kommer hem.....

Innan konferensen avslutades tog

Linda, socialsekreterare från Österköping som jobbar med barn och LSS ordet och kom upp på scenen med lappen.....

Det första
jag gör när
jag kommer
hem är....

TID MOD

TILLIT

Orden tid, mod och tillit ville Linda ta med sig från konferensen och använda det första hon gör när hon kommer hem och till jobbet.

TIDEN – hur kan jag bli bättre på att skapa tid frågade hon konferensdeltagarna och bad om hjälp

Några deltagarreflektioner:

-Vi skyller ofta på mycket administration som tar all tid. Sen när vi ska göra det som vi har administrerat försvinner tiden. Därför är prioritera viktigt och jag skiter ibland i att skriva allt jag ska utan handlar i stället.

-Om man jobbar i skolan så står det om barns inflytande i skollag och läroplaner. Man kan få in det här i allt man gör. Varför och för vem är jag här i min yrkesroll?

MOD

Linda berättade om ett överlämningssamtal på ett sjukhus som hon deltagit i. Huvudpersonen, Fatima, med en allvarlig sjukdom som gett flickan svåra kognitiva störningar. Fatima, ska hem och kommunen tar då över stödansvaret. Många är med på mötet förutom Fatima och hennes föräldrar. Linda ser att flickan själv vill säga något och vänder sig därför till henne och lyssnar. Föräldrarna blir upprörda och övriga irriterade.

Lindas fråga till deltagarna: Vad hände? Hur skulle jag ha gjort annorlunda?

Konferensdeltagarna:

-Föräldrarna vill skydda sitt barn från att bli utsatta för en massa frågor

-Hur tydlig vågar man vara mot vårdnadshavarna

-Handlar om vilket förtroende barnen har för oss personal. Likaså föräldrars förtroende. Om barnen är nöjda och tycker det är kul så är föräldrarna trygga med oss.

-Modig men med tålamod, vara uthållig

Tack för hjälpen, sa Linda / alias

Ulrika Lindberg från teater Tage Granit

På konferensdeltagarnas lappar från konferensens tips- och idétavlan stod bland annat:

I nästa projekt måste vi ha med barn som medforskare

Ta barnet på allvar

Var intresserad på riktigt

Tiden. Ge tid i mötet!

Lyssna på barnen!

Jag måste bli modigare och våga fråga barn

Tro på barnet. Och visa att du gör det!

Tro på att alla vill och kan kommunicera

Det finns inga dumma frågor, men tystnaden är dum

Barn, anhöriga, professionen – diskuterar samma fråga/dilemman

Våga fråga experten: barnet, ungdomen, den vuxne

Vad vet barn som inte vuxna vet? Vad kan barn som inte vuxna kan?

Prata så barnet förstår